

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه ی خواهران

مدرسه علمیه فاطمیه (س) سرابله

عنوان تحقیق:

تأثیر دعا در تکامل معنوی انسان

دیر گروه:

زهره شهبازی

اعضاء:

فاطمه عباسی

زهره فولادی

معصومه منصوری راد

طیبه مقصودی

۱۳۹۷

چکیده:

خداوند متعال به مقتضای ربوبیت خود، برای تربیت بشر و رساندن او به کمال شایسته خویش، یک سلسله عبادات و وظایف اخلاقی را معین فرموده است تا آدمی در سایه عمل به آن‌ها به کمالی که برای آن آفریده شده است، دست یابد. از جمله این شیوه‌های تربیتی دعا و نیایش است که در پرتو آن می‌توان دل و جان انسان را جلا داد این در حالی است که متأسفانه معنویت و دینداری در میان مردم و جوامع بشری امروز به دلایل مختلف، بسیار کم‌رنگ شده و بیماری‌ها، اضطراب‌ها و نگرانی‌های روحی و روانی رشد فزاینده‌ای به خود گرفته و مردم از مشکلات رنج می‌برند برای حل این معضل چه خردمندان است که انسان دعا را به عنوان مطمئن‌ترین راه ابر گزینند. نظر به اهمیت نیایش در تکامل همه‌جانبه انسان این موضوع را مورد بررسی قرار داده و این نتیجه حاصل شده است که دعا به انسان اعتماد به نفس می‌بخشد و وی را از ناامیدی دور می‌کند و به تلاش و کوشش و امی دارد. بشر بی رابطه‌ی روحی با خدا و بدون عرض نیاز به غنی با لذات، در عرضه‌ی زندگی سرگشته و درمانده می‌ماند.

کلیدواژگان: دعا، تکامل، معنوی، انسان.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول: کلیات

۲	مقدمه
۳	بیان مسئله
۳	اهمیت و ضرورت
۴	اهداف تحقیق
۴	پیشینه
۵	سوالات
۵	روش تحقیق
۶	تعاریف واژگان

فصل دوم: ضرورت دعا از دیدگاه نقل و عقل

۹	گفتار اول: ضرورت دعا از دیدگاه نقل
۹	ضرورت تاریخی دعا
۱۰	اهمیت دعا، از دیدگاه قرآن
۱۲	اهمیت دعا، از دیدگاه روایات
۱۴	گفتار دوم: ضرورت دعا از دیدگاه عقل
۱۴	ضرورت عقلی دعا
۱۵	ضرورت دعا، از نظر دانشمندان
۱۸	ضرورت دعا در تمامی حالات

فصل سوم: آثار دعا و نیایش

۲۰	آثار دعا
۲۰	۱. پر کردن خلأ فطری انسان
۲۰	۲. ارتباط با قدرت نامحدود
۲۲	۳. خودشناسی
۲۳	۴. آشنایی با معارف بلند الهی و ...

۵. تربیت انسان کامل: ۲۳

فصل چهارم: اثر بخشی دعا در تکامل معنوی انسان

گفتار اول: تأثیر دعا بر روان انسان؛ ۲۷

۱- آرامش و اطمینان قلبی ۲۷

۲- خضوع و خشوع ۲۸

۳- تقویت ایمان ۲۸

۴- تسلط بر نفس ۲۹

۵- خوف از خدا و حصول اطمینان ۳۰

۶- دوری از گناهان ۳۱

۷- بصیرت دل و عطا کردن فرقان ۳۱

گفتار دوم: تأثیر دعا بر عملکرد انسان ۳۲

۱- عمل صالح ۳۲

۱- خدمت به خلق: ۳۳

۲- عدالت: ۳۴

۳- حفظ و پرورش اخلاق نیکو: ۳۴

۴- مسئولیت پذیری: ۳۵

نتیجه گیری ۳۶

فهرست منابع ۳۷

انسانی که در سرچشمه ی زلال دعا روح و جان خود را صیقل داد و درون خود را از آلودگی پاک کرد، عمل او نیز پاکیزه می گردد. انسانی می شود که همواره در خدمت بندگان خدا است و نسبت به آنها احساس مسئولیت می کند و سعی می کند وظایف خویش را نسبت به بندگان خدا به نحو احسن انجام دهد و با اجرای فرامین الهی سعی در اجرای عدالت اجتماعی (به طور نسبی) دارد. خلاصه کلام این که «دعا و نیایش» و «یاد خدا» زیر بنای شخصیت انسان است.

فهرست منابع

۱. قرآن کریم، ترجمه مهدی الهی قمشه ای.
۲. نهج البلاغه، ترجمه سید جعفر شهیدی.
۳. اسدی گرمارودی، اسدالله، راز و رمز نیایش، تهران، نشر سبحان، ۱۳۸۰.
۴. ابن ابی الحدید، عبدالحمید، شرح نهج البلاغه، جلد ۳، چاپ رحلی، دارالحیاء التراث العربی بیروت، ۱۴۰۳.
۵. بهشتی، محمد، اعراضی، علی رضا، اهداف تربیت از دیدگاه اسلام، انتشارات علمی فرهنگی، بی جا، ۱۳۷۶.
۶. باقری، خسرو، نگاهی دوباره به تربیت اسلامی، تهران، انتشارات مدرسه، ۱۳۸۰.
۷. جبران، مسعود، الرائد (فرهنگ الفبایی عربی - فارسی)، ترجمه رضا انزابی نژاد، مشهد: آستان قدس رضوی، ۱۳۸۰.
۸. جهان بین، شکرالله، تربیت و اخلاق، چاپ اول، بی جا، انتشارات جهاد، ۱۳۷۰.
۹. جرّ، خلیل، فرهنگ عربی فارسی، ترجمه سید حمید طیبیان، جلد دوم، تهران: انتشارات امیرکبیر، ۱۳۷۲.
۱۰. حایری، محمد حسن، آشنایی با اخلاق اسلامی، مشهد، انتشارات آستان قدس رضوی، ۱۳۸۰.
۱۱. خدا خواه، صدیقه، نقش تربیتی دعا در پرورش روح انسان، جامعه الزهراء قم، پایان نامه سطح ۲، بهار ۱۳۷۸.

۱۲. خوانساری، غررالْحکم ودررالکلم، ج ۵، ص ۱۹۴.
۱۳. زمردیان شیرازی، احمد، عشق و رستگاری (شرح دعای ابوحمزه ثمالی)، تهران، انتشارات کتابفروشی اسلامی، ۱۳۶۲.
۱۴. شریعت مداری، علی، تعلیم و تربیت اسلامی، تهران: انتشارات امیرکبیر، ۱۳۶۵.
۱۵. صدری افشار، غلامحسین، حکمی، نسرین، حکمی، نسترن، فرهنگ معاصر فارسی امروز، چ دوم، تهران: انتشارات فرهنگ معاصر، ۱۳۸۱.
۱۶. صدری افشار، غلامحسین، حکمی، نسرین، حکمی، نسترن، فرهنگ نامه فارسی واژگان و اعلام، چ اول، چ سوم، تهران: انتشارات فرهنگ معاصر، ۱۳۸۸.
۱۷. طبرسی، حسن بن فضل، مکارم الاخلاق، ابراهیم میر باقری، جلد ۲، تهران، ناشر فراهانی، بی تا.
۱۸. طباطبائی، سید محمد حسین، تفسیر المیزان (دوره ی ۲۰ جلدی) سید باقر موسوی همدانی، جلد ۱، بی جا، بنیاد علمی و فکری طباطبائی، بهار (۱۳۶۳).
۱۹. ——— جلد ۱۱، بی جا، بنیاد علمی و فکری طباطبائی، بهار ۱۳۶۳.
۲۰. عاملی، حر، وسایل الشیعه، جلد ۲۷، بی جا، انتشارات داراحیاء التراث العربیه، ۱۴۰۳.
۲۱. عبدپور، انسیه، نقش دعا در تربیت معنوی انسان، جامعه الزهراء، قم پایان نامه سطح ۲، تابستان، ۱۳۸۷.

۲۲. عمید، حسن، فرهنگ عمید (دو جلدی)، جلد ۲، چاپ هفدهم، تهران، انتشارات سپهر،

۱۳۷۹.

۲۳. غفاری، ابراهیم، آیین نیایش، چاپ پنجم، مشهد، بنیاد پژوهش های اسلامی، ۱۳۸۰.

۲۴. فیض کاشانی، محسن، محجه البیضاء، علی اکبر غفاری، جلد ۲، قم، دفتر انتشارات

اسلامی بی جا.

۲۵. فایضی، علی، آشتیانی، محسن، مبانی تربیت و اخلاق اسلامی، قم، انتشارات روحانین،

۱۳۷۵.

۲۶. فتحعلی خان، محمد، آموزه های بنیادین علم اخلاق ۲، قم، مرکز بین المللی ترجمه و

نشر المصطفی، چ دوم، ۱۳۸۹.

۲۷. قمی، شیخ عباس، مفاتیح الجنان، مهدی الهی قمشه ای، قم، انتشارات مسجد جمکران،

بی تا.

۲۸. کلینی، محمد بن یعقوب، اصول کافی، جلد ۱، تهران انتشارات علمیه الاسلامیه

[دارالتعاریف المطبوعات، بیروت]، ۱۴۰۱ ق.

۲۹. _____، جلد ۲، تهران انتشارات علمیه الاسلامیه [دارالتعاریف المطبوعات،

بیروت]، ۱۴۰۱ ق.

۳۰. _____، جلد ۴، تهران انتشارات علمیه الاسلامیه [دارالتعاریف المطبوعات،

بیروت]، ۱۴۰۱ ق.

۳۱. سید مرتضی مجتهدی؛ صحیفه مهدیه، مترجم: رحیمیان، محمد حسین، انتشارات

الماس، مهر ۱۳۸۱، صص. ۲۸-۳۲

۳۲. مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، جلد ۲، تهران، دارالکتب الاسلامیه ۱۳۶۴.

۳۳. _____، جلد ۴، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۶۴.

۳۴. _____، جلد ۶، تهران، دارالکتب الاسلامی، ۱۳۶۴.

۳۵. _____، جلد ۱۱، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۶۴.

۳۶. _____، جلد ۱۳، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۶۴.

۳۷. _____، جلد ۲۰، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۶۴.

۳۸. ممدوحی کرمانشاهی، حسن، شناخت و شهود (ترجمه و شرح صحیفه ی سجادیه) قم،

موسسه ی بوستان کتاب، ۱۳۸۳.

۳۹. مهدوی کنی، محمدرضا، نقطه های آغاز در اخلاق اسلامی، بی جا، انتشارات فرهنگ اسلامی،

۱۳۸۷.

۴۰. مصطفوی، حسن، التحقيق فی کلمات قرآن، جلد ۱، تهران، انتشارات بنگاه ترجمه و نشر کتاب،

۱۳۶۰.

۴۱. ناس، جان، تاریخ جامع ادیان، ترجمه ی علی اصغر حکمت، چاپ سوم، بی جا، انتشارات پیروز

۱۳۵۴.